

DOEPAK

DuPAK DoePAK POPPENSPE(ELMUSEUMKRUISELKRANTKRABEL) DoePAK DuPAK

Nr. 121

Een guappo: een Napolitaanse schurk als stangpop

Een *guappo* (spreek uit: goeappo, met de g van 'goal') was een schurk met arrogante trekjes die banden had met de camorra, de Napolitaanse maffia. De afgebeelde figuur stelt de *guappo Tore 'e Crisizzeno* (spreek uit: kriesjenzo) voor. Hij is een van de boefachtige personages uit het *theater van de pupi* (spreek uit: poepie, met een 'lange' oe). Deze vorm van volks- en *stangpoppentheater* ontstond in de negentiende eeuw in Napels. Hierin werden verhalen opgevoerd over de *paladijnen* (ridders) van *Karel de Grote* en hun strijd tegen de Saracenen. Daarnaast kwamen in het theater van de pupi vertellingen over camorraleiders aan de orde.

De intriges zijn opgediept uit rechterlijke kronieken en de volksliteratuur. De camorristen werden als helden – als *Robin Hoods* – gezien, omdat ze de armen en zwakken in bescherming namen. *Tore 'e Crisizzeno* was zo'n heroïsche maffioso. Rondom hem is een geschiedenis verzonnen die in afleveringen – als een feuilleton – werd gespeeld. Zo waren de poppenspelers lange tijd verzekerd van een vast publiek. Tegenwoordig worden de verhalen over camorristen nog maar zelden opgevoerd en daarom hebben de meeste poppenspelers hun stangpoppen verkocht. De slechterik maakt nu deel uit van de collectie van het *Poppenspe(e)lmuseum*.

De dandy-achtige figuur heeft ietwat loensende ogen en een hoogrood en glimmend gelaat. De verschoten grijze broek en mantel zijn afgezet met bont. Zijn hoofddekfel is een fraaie, zwarte hoed met een smoezelig, geel lint. De kraag van zijn witte overhemd staat protserig omhoog en wijduit. Onder zijn bruine vest heeft hij een rood-paarse stropdas met daarop een flonkerende speld. Op zijn jas prijken gouden tressen. In zijn rechterhand houdt hij een blikken zwaard. Door zijn houten hoofd gaat een lange, ijzeren stang; daaraan hangt zijn lijf. Iets onder het gebogen uiteinde van de stang zit een houten handvat. Van daaruit zijn twee lange koorden verbonden met de eveneens houten handen. Zo kan de bijna tien kilo wegende bandiet van bovenaf bewogen en opgetild worden.

Alles bij elkaar is de pop, inclusief het bewegingsmechaniek, meer dan twee meter hoog.

Welk geheim schuilt er in de bewegingen van deze schavuit? Hij wordt heen en weer en op en neer bewogen door een: draad, kruishout, stang, stok of een zwaard. Als jouw antwoord juist is, krijg je een aardigheidje van ons.

Wil je nog meer te weten komen over het stangpoppenspel? In de museumwinkel zijn briefkaarten, lesbrieven en andere documentatie over het (volks)poppentheater verkrijgbaar. In verschillende exposities worden daarnaast ook andere vormen van het internationale poppenspel belicht. De websites www.poppenspelmuseum.nl en www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl geven informatie over het museum, de historie van het poppenspel en de meer dan zesduizend werken omvattende bibliotheek. Een geïllustreerd *poppentheater-abc* bevat de verklaring van uitdrukkingen, woorden, poppentheatertechnieken, karakteristieke (poppen)-theaterfiguren en personen. Op www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs kan een speelse reis door de wonderwereld van het poppentheater gemaakt worden. Op www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 is veel over de gevarieerde prenten- en fotocollectie te vinden. Afbeelding: *Tore 'e Crisizzeno*, stangpop, 105 cm. Napels (omstreeks 1950). Tekst: Otto van der Mieden © (2008). Veel plezier en applaus!

Doepak is hét Poppenspe(e)lmuseumcadeau. Doepak is gratis voor iedereen die de vragen van een Poppenspe(e)lspeurtocht goed beantwoordt. Verzamel alle afleveringen van de Doepakkruielkrant en -krabbels! Een dupák (spreek uit: dogpak) is een stang- en trucpop. Het nummer met de dupák wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspoppentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurtelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uittrekken en weer inkrimpen van de hals van de Dood van Pierlala in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onderaf gemanipuleerd: de dupák wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doods stilte geschiedt, gaat het strekken en krimpen van de dupák razendsnel en met veel tumult. Dupák betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupák hangt, gaat door het hoofd en het lijf en zit vast aan de houten heup. Het gat in het hoofd is wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupák is een touw vastgemaakt. De touwen gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhout. Door dit op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en veert weer op. Behalve springen kan de dupák ook om zijn as draaien; daarbij zwieren de armen wijd uit.